

Atodiad 3

Cynhaliwyd cyfnod ffurfiol o ymgysylltu cyhoeddus dros gyfnod o chwe wythnos rhwng Ionawr 7fed, 2026 a Chwefror 25ain, 2026.

Rhodddwyd cyfle i ymatebwyr nodi'r hyn yr oeddent yn ei gefnogi (**hoffi**), yn ogystal â'r elfennau yr oedd ganddynt bryderon neu sylwadau yn eu cylch (**ddim yn hoffi**), mewn perthynas â chynnwys y Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol. Gwnaed hyn yng nghyd-destun y categorïau canlynol, gyda'r opsiwn i ymateb naill ai i'r polisi yn ei gyfanrwydd neu i'r adrannau oedd fwyaf perthnasol i'r ymatebydd.

- Cyn ysgol
- Meithrin i Flwyddyn 2
- Blwyddyn 3 i Flwyddyn 6
- Uwchradd
- Addysg Arbennig
- Ysgolion Trosiannol
- Darpariaeth Trochi

Derbyniwyd 54 ymateb i'r ddogfen ymgysylltu. Cafwyd rhai ymatebion a oedd yn canolbwyntio ar un categori yn unig ac eraill yn ymateb i fwy nag un categori:

Rhodddwyd cyfle i ymatebwyr nodi ym mha rôl roeddent yn ymateb.

YMATEBWYR	NIFER
Rhiant	13
Llywodraethwr	3
Aelod o staff	3
Arall	27
Heb nodi	5

Derbyniwyd 3 o ymatebion gan fudiadau.

Crynodeb o'r Ymatebion fesul Categori

1.1 : Cyn-Ysgol

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth gref i'r egwyddor o ddarpariaeth 100% cyfrwng Cymraeg, ynghyd ag ymrwymiad gan Gyngor Gwynedd i sicrhau bod pob lleoliad cyn-ysgol yn y Sir yn cyflwyno'r holl weithgareddau drwy gyfrwng y Gymraeg.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryderon ynghylch diffyg cyfeiriad penodol at ddisgwyliadau o ran darpariaethau preifat o fewn y polisi enghreifftiol, a'r angen am eglurder ar sut y byddai'r darpariaethau hyn yn cael eu monitro i sicrhau bod y Gymraeg yn gyfrwng addysg ym mhob lleoliad cyn-ysgol yn y Sir. Nodwyd hefyd yr angen i gynyddu darpariaeth cyn-ysgol cyfrwng Cymraeg. Yn ogystal, codwyd un pryder bod y newidiadau arfaethedig yn gallu arwain at effaith anffafriol ar siaradwyr di-Gymraeg.

1.2 : Meithrin – Blwyddyn 2

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth i'r egwyddor o ddarpariaeth 100% cyfrwng Cymraeg, gyda chydabyddiaeth bod addysg drochi yn galluogi plant i ddatblygu sgiliau Cymraeg yn gyflym. Nodwyd bod staff ysgolion yn gefnogol a mynegwyd bod datblygu'n ddwyieithog yn addysgol fuddiol. Er bod heriau'n cael eu cydnabod wrth anelu at Gymraeg fel unig gyfrwng addysg, pwysleisiwyd bod y Polisi enghreifftiol yn cryfhau statws y Gymraeg fel y norm ac yn adeiladu'n gadarn ar y ddarpariaeth gyn-ysgol statudol bresennol.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder ynghylch diffyg cyfeiriad at ofyniad i sicrhau bod pob llywodraethwr yn rhugl yn y Gymraeg. Codwyd pryder bod diffyg darpariaeth addysg drochi cyn Blwyddyn 2 yn gallu tanseilio'r ethos Gymraeg mewn dosbarthiadau.

Nodwyd y dylai disgyblion allu defnyddio eu hiaith ddewisol yn ystod amser chwarae, ac awgrymwyd y dylid osgoi unrhyw ymdeimlad o orfodaeth er mwyn atal agweddau negyddol tuag at y Gymraeg. Yn ogystal, mynegwyd pryder am ddiffyg hyblygrwydd i blant o gartrefi di-Gymraeg, a theimlad bod darpariaeth 100% cyfrwng Gymraeg yn rhy llym ac yn gallu cyfyngu ar gyfranogiad disgyblion mewn gweithgareddau allgyrsiol.

1.3: Blwyddyn 3-6

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth gref i'r polisi enghreifftiol, gan gynnwys cefnogaeth i'w nodau a'i egwyddorion, a chydabyddiaeth o'i effaith o ran datblygiad cryf yn y Gymraeg.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder y gallai rhai disgyblion ei chael yn anodd gofyn am gymorth a bod diffyg defnydd o'r Saesneg i egluro cysyniadau yn gallu amharu ar ddatblygiad addysgol rhai dysgwyr. Codwyd pryder bod dysgu drwy'r Gymraeg yn rhoi pwysau ychwanegol ar ddisgyblion sydd angen cefnogaeth.

Nodwyd un farn bod y polisi'n cyfyngu ar ddewis plant a rhieni, ac awgrymwyd y dylai'r polisi enghreifftiol fod yn un yn rhoi sylw i addysg ddwyieithog.

1.4: Uwchradd

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth i'r egwyddor o gryfhau a chynnal y Gymraeg, gyda chydabyddiaeth o bwysigrwydd ei chadw'n fyw. Nodwyd bod cyfleoedd dysgu mewn Canolfannau Trochi yn gweithio'n dda, a bod y polisi enghreifftiol yn cefnogi gwell dilyniant a chynnydd rhwng y sector cynradd ac uwchradd, gan adeiladu ar sylfeini cadarn osodir yn y cynradd. Awgrymwyd bod rhoi'r hyblygrwydd i ysgolion benderfynu pa elfennau o'r cwricwlwm a addysgir drwy'r Saesneg yn gallu cefnogi defnydd mwy naturiol a chyson o'r Gymraeg, gan gyfoethogi profiadau dysgu'r disgyblion.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder bod y Gymraeg ar hyn o bryd yn cael ei thrin yn eilradd mewn rhai achosion. Nodwyd y byddai angen sicrhau lefel uchel iawn o ddarpariaeth cyfrwng Gymraeg (95-100%) i atal dirywiad pellach yn yr iaith ac felly bod angen cryfhau'r polisi.

Galwyd am fwy o gefnogaeth i ddisgyblion trochi ar ôl iddynt dychwelyd i'w hysgolion, a phwyslais ar sicrhau bod pob disgybl di-Gymraeg yn cael mynediad at y gyfundrefn drochi.

Codwyd pryder bod diffyg hyblygrwydd o ran dewis iaith i ddisgyblion a rhieni. Nodwyd pryderon penodol am effaith ar ddisgwyr, gan gynnwys anhawster deall pynciau cymhleth drwy'r Gymraeg a phwysau ychwanegol yn enwedig ar lefel TGAU. Mynegwyd pryderon ynghylch gorfodi disgyblion i sefyll arholiadau neu ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau penodol, a'r posibilrwydd o effaith negyddol ar eu sgiliau Saesneg yn y dyfodol. Yn ogystal, nodwyd pryder y gallai'r Polisi greu rhwystrau posibl i ddenu athrawon i addysgu ar draws pob pwnc.

Awgrymwyd y dylid ystyried sefydlu ffrwd Gymraeg a ffrwd Saesneg mewn ysgolion.

Codwyd pryderon ynghylch hawliau iaith disgyblion, effaith ar ddewis iaith, a'r posibilrwydd o wahaniaethu yn erbyn siaradwyr di-Gymraeg.

1.5 : Addysg Arbennig

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth i'r egwyddor y dylai darpariaeth ADY trwy gyfrwng y Gymraeg fod ar gael i bob dysgwr. Nodwyd bwysigrwydd egluro bod modd i ddisgyblion newid cyfrwng iaith yn ystod eu taith addysgol, a bod dewis cynnar o addysg cyfrwng Saesneg e.e yn 6 oed, ddim yn golygu bod rhaid parhau â'r un cyfrwng drwy gydol eu haddysg

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder bod y polisi enghreifftiol yn gallu arwain at wahaniaethu anffafriol tuag at ddisgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY). Nodwyd hefyd fod diffyg manylion digonol yn y Polisi, gan gyfyngu ar eglurder ynghylch ei weithrediad.

1.6: Ysgolion Trosiannol

Cefnogaeth: Croesawyd y drafodaeth ar ysgolion trosiannol, gan nodi'r cyfle y maent yn ei gynnig i gefnogi pontio rhwng ieithoedd a hwyluso datblygiad iaith disgyblion

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder am ddiffyg gwybodaeth i rieni, ynghyd ag effaith bosibl ar hyder disgyblion. Nodwyd hefyd bod rhai disgyblion yn gadael ysgolion trosiannol heb sgiliau Cymraeg digonol. Nodwyd bod disgyblion Cymraeg Iaith Gyntaf mewn ysgolion trosiannol yn gallu wynebu anfanteision o ran datblygiad iaith, cysylltiad â'u hunaniaeth a'u cymuned leol a bod angen cryfhau'r defnydd o'r Gymraeg yn yr ysgolion hyn. Awgrymwyd y dylai'r Awdurdod gynnal trafodaeth agored gyda rhieni a rhoi ystyriaeth i ddarparu trafnidiaeth am ddim i ysgolion Cymraeg, er mwyn sicrhau nad yw disgyblion yn gadael heb y gallu na'r hyder i ddefnyddio'r Gymraeg yn rhugl.

1.7: Darpariaeth Trochi

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth i'r ddarpariaeth trochi, gyda chydabyddiaeth ei bod yn gallu bod yn ffordd effeithiol o alluogi dysgwyr i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder ynghylch diffyg cefnogaeth i ddisgyblion ar ôl cyfnod trochi, gyda chymorth yn aml yn cael ei ddarparu'n rhy hwyr, yn enwedig i ddisgyblion Blwyddyn 10, gan effeithio ar eu gallu i gyrraedd eu potensial addysgol. Nodwyd hefyd bod diffyg adnoddau o ran y gefnogaeth ychwanegol a gynigir.

1.8: Hoffi/ddim yn ei hoffi am y polisi enghreifftiol.

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth lawn i'r Polisi, gyda phwyslais ar bwysigrwydd y Gymraeg yng Ngwynedd fel blaenoriaeth allweddol ar gyfer y dyfodol, ynghyd â manteision dwyieithrwydd a rôl y polisi o ran cryfhau hunaniaeth ddiwylliannol.

Nodwyd gwerth y cyfleoedd i ddisgyblion fyw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg, a chydabyddiaeth bod amcanion y polisi enghreifftiol yn glir wrth geisio sicrhau bod y Gymraeg yn iaith naturiol ym mywyd dyddiol pob disgybl.

Disgrifiwyd y Polisi fel un blaengar a chlir sy'n rhoi'r Gymraeg yn ei lle priodol yn y system addysg ac yn un sy'n fodd o rymuso unigolion o bob oed i ymfalchïo yn yr iaith.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder nad yw'r polisi enghreifftiol yn rhoi digon o ystyriaeth i ganfyddiadau ymchwil, gan gynnwys Theori Llwyth Gwybyddol (Cognitive Load Theory), a'i effaith bosibl ar gynydd addysgol disgyblion, yn enwedig disgyblion bregus, sy'n dysgu drwy ail iaith.

Galwyd am amserlen glir i gefnogi datblygiad iaith siaradwyr newydd. Pwysleisiwyd yr angen am adnoddau digonol i weithredu'r amcanion heb roi gormod o bwysau ar ddisgyblion, teuluoedd a staff.

Mynegwyd pryderon ynghylch diffyg dewis cyfrwng addysg, prinder athrawon cyfrwng Cymraeg ar gyfer rhai pynciau, a goblygiadau ehangach posibl fel denu teuluoedd a gweithwyr i'r ardal. Nodwyd pryder am yr effaith ar allu siaradwyr di-Gymraeg i gymryd rhan lawn ym mywyd ysgol, a theimlad o wahaniaethu yn eu herbyn.

1.9: Materion neu effeithiau posib y dylid eu hystyried, ac nad ydynt eisoes wedi cael sylw gan y Cyngor.

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth i'r polisi enghreifftiol, gan nodi ei fod yn cefnogi hawliau pobl sy'n cael eu trin yn llai ffafriol. Pwysleisiwyd pwysigrwydd monitro a sicrhau cysondeb ar draws pob ysgol, ardal a chyfnod oedran er mwyn sicrhau llwyddiant y Polisi, ynghyd â disgwyliad i weld cynnydd yn niferoedd a chanrannau siaradwyr Cymraeg yng Ngwynedd erbyn 2031.

Nodwyd y dylid darparu addysg Gymraeg gyflawn i sicrhau bod disgyblion yn hyderus ac yn rhugl yn y Gymraeg, gan alluogi cyfleoedd cyflogaeth yn lleol a chefnogi'r economi. Awgrymwyd hefyd y dylai'r Gymraeg fod yn brif gyfrwng cyfathrebu mewnol ym mhob ysgol yng Ngwynedd.

Yn ogystal, pwysleisiwyd yr angen i Gynlluniau Cyflawni Addysg Gymraeg ysgolion gael eu monitro'n rheolaidd gan yr Awdurdod, a bod angen cryfhau'r Polisi er mwyn cefnogi'r nod strategol o gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg. Awgrymwyd y dylai'r Polisi hefyd egluro'n glir y camau tuag at drawsnewid ysgolion yn rhai Gymraeg, ynghyd â chylch adrodd cynnydd clir ar y gwaith hwn.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder y gallai'r polisi enghreifftiol gael effaith negyddol ar rai, yn enwedig disgyblion mewn ysgolion trosiannol, gyda risg o symudiadau rhwng ysgolion a allai greu tensiynau cymunedol a chynyddu agweddau negyddol tuag at y Gymraeg. Galwyd am ddarpariaeth ddwyieithog neu ddwy ffrwd ieithyddol mewn ysgolion er mwyn diwallu anghenion disgyblion. Codwyd pryderon hefyd ynghylch adnoddau a chefnogaeth i ddisgyblion ADY, gallu rhieni di-Gymraeg i gefnogi dysgu eu plant, yr effaith bosibl ar gynnydd a lles disgyblion, ynghyd â heriau recriwtio gweithlu addas.

Yn ogystal, nodwyd pryder y gallai'r Polisi gyfyngu ar gyfleoedd addysg uwch a chyflogaeth rhai disgyblion, gan greu anfantais i ddysgwyr Gwynedd. Awgrymwyd nad yw'r dull arfaethedig yn hyrwyddo hawliau cyfartal ac y dylid ystyried addysgu dwyieithog.

1.10: Yr effeithiau y byddai'r Polisi enghreifftiol yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Cefnogaeth: Mynegwyd cefnogaeth gref i'r polisi enghreifftiol, gyda'r farn ei fod yn ehangu ar ethos Cymreig a Chymraeg y Sir ac yn helpu pobl ifanc i werthfawrogi gwerth yr iaith. Nodwyd pwysigrwydd sicrhau bod disgyblion yn deall y Gymraeg fel braint, a bod angen cynnal a chryfhau safonau.

Pwysleisiwyd bod y Polisi'n debygol o gael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg, gan gyfrannu at lefelau uwch o ddwyieithrwydd a gwella cyfleoedd i ddisgyblion. Ystyrir hefyd ei fod yn gam ymlaen tuag at sicrhau cydraddoldeb ieithyddol. Nodwyd yr angen i fonitro effaith y Polisi gan gynnwys y defnydd o'r Gymraeg ym mywyd dyddiol yr ysgol a chasglu data ar niferoedd yn sefyll arholiadau cyfrwng Cymraeg a Saesneg.

Yn ogystal, nodwyd pwysigrwydd cynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ystafell ddosbarth, a chodi ymwybyddiaeth staff o bwysigrwydd yr iaith. Awgrymwyd hefyd y dylid darparu eglurder pellach ynghylch y broses a'r disgwyliadau ar gyfer ysgolion sy'n symud tuag at ddarpariaeth fwy Cymraeg, er mwyn sicrhau tryloywder a fframwaith atebolrwydd clir.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder y gallai gorfodi'r Gymraeg arwain at lai o gymhelliant ymhlith disgyblion i'w dysgu, a'i gwneud yn llai hyfyw fel iaith gymunedol. Nodwyd pryderon bod diffyg cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ysgol.

Nodwyd bod angen sicrhau nad yw disgyblion di-Gymraeg, yn teimlo eu bod yn cael eu trin yn llai ffafriol. Mynegwyd pryderon ynghylch effaith ar gyfleoedd addysgol a gyrfaol, gyda galwad am fwy o bwyslais ar y Saesneg mewn rhai cyd-destunau addysgol.

1.11. Sut fyddai modd llunio neu addasu'r polisi enghreifftiol er mwyn sicrhau ei fod yn cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Cefnogaeth: Awgrymwyd y dylai'r polisi enghreifftiol gryfhau safonau cyfathrebu drwy annog cyfathrebu Cymraeg yn bennaf wrth gyfathrebu â rhieni, a lleihau dibyniaeth ar gyfieithu digidol.

Pwysleisiwyd gwerth creu cyfleoedd i ysgolion mewn ardaloedd Saesneg gydweithio ag ysgolion mewn ardaloedd Cymraeg er mwyn rhannu arferion da a chefnogi datblygiad iaith.

Nodwyd pwysigrwydd annog disgyblion Cymraeg i gymryd rhan mewn gweithgareddau cymunedol i hyrwyddo'r iaith a chynyddu ei defnydd y tu allan i'r ysgol.

Awgrymwyd bod angen addysgu hanes Cymru a'r Gymraeg yn well i bob disgybl er mwyn gwella dealltwriaeth o statws yr iaith a herio rhagfarnau.

Mynegwyd cefnogaeth i ddatblygu darpariaeth addysg gynnar o fewn strwythurau ysgolion, yn hytrach na dibynnu ar y sector breifat.

Pwysleisiwyd yr angen am system fonitro gadarn ac ystwyth, gyda chefnogaeth i ysgolion lle mae angen cryfhau deilliannau, a chyfleoedd i gynyddu defnydd o'r Gymraeg. Galwyd am gynyddu canran addysg Gymraeg mewn ysgolion cynradd. Nodwyd pwysigrwydd gweithredu'r polisi enghreifftiol yn llawn a monitro ei effaith yn barhaus, gyda'r gallu i'w gryfhau yn ôl y canlyniadau.

Ystyriaethau: Nodwyd y dylid blaenoriaethu llesiant addysgol disgyblion a gwerth ymarferol yr iaith, ac y dylid mynd i'r afael â'r "bwlch gwaith cartref" sy'n effeithio ar ddisgyblion o gartrefi di-Gymraeg.

Awgrymwyd y dylai'r polisi enghreifftiol ganolbwyntio ar greu cyfleoedd naturiol ac anffurfiol i ddefnyddio'r Gymraeg yn hytrach na'i gorfodi, ac y dylid cynnwys Gwasanaethau Ieuenctid a lleoliadau gwaith i gryfhau dealltwriaeth disgyblion o werth dwyieithrwydd.

Pwysleisiwyd yr angen am "rhwyd ddiogelwch" addas i ddisgyblion ADY, yn ogystal â chydabod rôl drochi hwyr neu ffrydiau trosiannol i gefnogi cynnydd academiaidd.

Galwyd am fwy o hyblygrwydd o fewn y polisi, gan gynnwys cynnig dewis llawn i ysgolion neu ddewis iaith ar gyfer arholiadau allanol.

Yn ogystal, codwyd pryderon am effaith y Polisi ar baratoi disgyblion ar gyfer astudiaethau y tu allan i Gymru, a safbwynt bod angen ystyried y cyd-destun ehangach hwn wrth gynllunio.

1.12: Effaith y Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol ar bobl sy'n wynebu anfantais economaidd-gymdeithasol?

Cefnogaeth: Mynegwyd y farn bod pobl o bob cefndir yn gallu dysgu'r Gymraeg ac y dylai cyfleoedd i wneud hynny fod ar gael i bawb. Nodwyd bod dysgu a defnyddio'r Gymraeg yn gallu dod â manteision economaidd-gymdeithasol, gan agor cyfleoedd gwaith a gyrfaol ehangach a gwella rhagolygon cyflogaeth, gan gynnwys mynediad at swyddi â lefelau sgiliau a chyflog uwch.

Pwysleisiwyd y gall dwyieithrwydd gyfrannu at ddatblygiad gwybyddol ac yn y pen draw gefnogi symud unigolion allan o anfantais economaidd-gymdeithasol.

Nodwyd bod creu cymdeithas gwbl ddwyieithog yn gallu helpu lleihau anghydraddoldebau, gan sicrhau bod pob plentyn yn cael yr un cyfle i ddatblygu sgiliau Cymraeg a manteisio ar gyfleoedd yn y dyfodol.

Ystyriaethau: Mynegwyd pryder y gall costau trafnidiaeth i ysgolion cyfrwng Cymraeg greu rhwystr sylweddol i deuluoedd ar incwm isel, gan atgyfnerthu canfyddiadau bod y Gymraeg mewn rhai ardaloedd yn cael ei gweld fel iaith sydd fwyaf hygyrch i rai grwpiau cymdeithasol penodol. Nodwyd enghreifftiau o deuluoedd yn symud er mwyn sicrhau addysg Gymraeg i'w plant.

Awgrymwyd bod y polisi enghreifftiol yn gallu cyfyngu ar orwelion disgyblion yn hytrach na'u hymestyn, gyda phryderon ehangach am effaith bosibl ar dlodi ac anghydraddoldeb economaidd-gymdeithasol yng Ngwynedd. Mynegwyd pryder y gallai effeithio'n negyddol ar fudwyr a grwpiau bregus eraill.

Nodwyd nad yw disgyblion bob amser yn gallu teithio'n bell i gael mynediad at ddarpariaeth drochi, ac y gallai hyn waethygu anghydraddoldebau presennol, gan fod disgyblion o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol llai ffafriol yn llai tebygol yn gyffredinol o gael mynediad at addysg Gymraeg a datblygu sgiliau Cymraeg.

Casgliad

Mae'r canlyniadau'n dangos barn gymysg ymysg ymatebwyr. Mynegwyd cefnogaeth sylweddol i addysg Gymraeg ond mae lleiafrif o ymatebwyr yn mynegi pryderon ynghylch gweithredu'r polisi enghreifftiol.

Y prif feysydd sydd angen sylw pellach ym marn rhai ymatebwyr unigol :

- cryfhau'r gefnogaeth i ddysgwyr llai hyderus yn eu sgiliau iaith.
- ystyried ehangu darpariaeth trochi.
- mynd i'r afael â phryderon ynghylch datblygiad addysgol disgyblion yn y sector uwchradd.
- gwella eglurder wrth gyfathrebu nodau ac egwyddorion y Polisi.

Nodir bod yr ystyriaethau pennaf yn ymwneud â chyfnod addysg uwchradd.

Yn gyffredinol, mae consensws cryf bod y Gymraeg yn bwysig i ddyfodol Gwynedd, a bod angen sicrhau bod y Polisi Iaith Addysg Enghreifftiol yn cefnogi pob disgybl yn effeithiol.

